

DOI 10.36074/logos-13.12.2024.062

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ НОВИНИХ ТЕКСТІВ НА ТЕМУ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА МАТЕРІАЛІ BBC NEWS

Вертипорох Дарина Максимівна¹

Науковий керівник: Линтвар Ольга Миколаївна²

1. здобувач вищої освіти факультету лінгвістики та соціальних комунікацій

Державне некомерційне підприємство

«Державний університет «Київський авіаційний інститут», УКРАЇНА

2. канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу

Державне некомерційне підприємство

«Державний університет «Київський авіаційний інститут», УКРАЇНА

ORCID ID: 0000-0003-4671-5514

В умовах глобального інформаційного простору, в якому новини про конфлікт між Росією та Україною поширюються різними мовами, переклад новинних текстів про російсько-українську війну є особливо важливим питанням. Переклад таких текстів вимагає глибокого розуміння як лексичних, так і семантичних аспектів для донесення відповідної інформації до читачів.

Новинні тексти насичені специфічною лексикою, яка відображає події в політиці, економіці та соціальних процесах. Військова термінологія особливо важлива в ЗМІ для точного висвітлення бойових дій, операцій та стратегічних рішень [5].

Лексико-семантичне поле російсько-українських військових термінів характеризується емоційно-експресивним характером, що впливає на сприйняття читачем інформації. Терміни, евфемізми, метафори та культурно позначені вирази посилюють емоційне сприйняття та викликають історичні, культурні та політичні асоціації.

Під час опрацювання статей на тему війни в Україні в новинному ресурсі BBC News [8] ми виділили 5 найпоширеніших трансформацій, які було використано під час перекладу новин на тему російсько-української війни: калькування, описовий переклад, антонімічний переклад, транслітерація і транскрибування.

ABSCHNITT 21.
PHILOLOGIE UND JOURNALISMUS

Калькування точно відтворює структуру оригіналу, адаптуючи її до норм мови перекладу й зберігаючи значення, емоційний тон і культурні особливості. Наведемо приклад:

Kremlin spokesman spoke via state media on Sunday of "positive" signals from the incoming US administration [12].

Речник Кремля у неділю, 10 листопада, через державні ЗМІ заявив, що Кремль бачить "позитивні" сигнали від нової адміністрації США [11].

Вираз «positive signals» перекладається українською мовою за допомогою методу калькування як «позитивні сигнали». Таким чином перекладач зберіг основний зміст і структуру оригіналу, забезпечуючи зрозумілість для українського читача.

Описовий переклад передає зміст вільними словосполученнями, коли слово або вираз не має еквівалента. Також перекладач може вдаватися до даної трансформації з ціллю надання додаткової інформації. Наприклад:

«Oreshnik», according to Kremlin, cannot be intercepted [13].

Кремль збрехав, що російські балістичні ракети «Орешнік» не можна перехопити [3].

Замість буквального відтворення («Орешнік» - ліщина), використовується пояснювальна конструкція — «російські балістичні ракети «Орешнік»». Такий прийом дає читачеві більше контексту, підкреслюючи, що йдеться про зброю, а не про щось інше.

Антонімічний переклад полягає в перенесенні поняття на протилежне, зазвичай з запереченням [4]. Для наочності розглянемо приклад:

However, none of this new armour enabled Ukraine to make a significant breakthrough in 2023 [9].

Однак усі ці нові види військової техніки не забезпечили Україні значного прориву у 2023 році [2].

Первісна фраза «none of this new armour enabled» містить заперечення щодо можливості досягнення значного прориву завдяки новим військовим технологіям. В українському перекладі її замінено на «усі ці нові види військової техніки не забезпечили», що подає думку у загальній формі.

Транслітерація, натомість, забезпечує найбільш точну передачу оригінального звучання слів, особливо коли мова йде про відповідні назви, терміни, географічні об'єкти або культурно значущі факти, які не мають встановлених перекладів. Наприклад:

As the engine nozzle's shape is round, he says it can be picked up by radar [7].

Оскільки сопло двигуна має круглу форму, він каже, воно може бути

помічене радаром [10].

У цьому прикладі використано транслітерацію для передачі слова «radar». Оригінальну англійську лексему збережено у вигляді «радар», адаптованої до української фонетичної системи.

Транскрибування передає звукову форму слова літерами цільової мови й використовується для власних імен, топонімів, брендів та нових запозичень без усталених еквівалентів. Розглянемо приклад:

The Okhotnik is supposed to be able to carry bombs and rockets to strike both ground and aerial targets as well as conduct reconnaissance [6].

«Охотник» призначений для транспортування бомб і ракет з метою завдання ударів по наземних і повітряних цілях, а також для ведення розвідки [1].

Назва «The Okhotnik» в англійському тексті відтворена в українському перекладі як «Охотник». Замість перекладу значення цього слова, що в українській означає «Мисливець», перекладач передав звукову форму оригіналу, використовуючи українську абетку.

Аналіз новин про російсько-українську війну показав насиченість термінами, що потребують адаптації. Як ми виявили, найчастіше при перекладі використовується калькування, описовий та антонімічний переклад, транслітерація й транскрибування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Абдурасулов, О. Ч. А. (2024, October 3). *Вугледар: як Росія захопила це місто і що буде далі*. BBC News Україна. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cp958d2yrdvo>
- [2] Давигора, О. (2024, November 20). *Зброя для України: у BBC проаналізували, яку зброю постачають США, Велика Британія та інші країни*. УНІАН. <https://www.unian.ua/weapons/dopomoga-ukrajini-u-bbc-proanalizuvali-yaku-zbroyu-postachayut-ssha-velika-britaniya-ta-inshi-krajini-12826935.html>
- [3] Жерновська, Л. (2024, November 23). *Аналітик назвав системи ППО, які можуть збити путінський "Орешнік"*. УНІАН. <https://www.unian.ua/weapons/oreshnik-chim-mozhna-zbiti-novu-rosiysku-raketu-12829125.html>
- [4] Мунтян, О. О. (2024). Антонімічний переклад автомобільної лексики в рекламних текстах. *Діалог культур у Європейському освітньому просторі*. Київський національний університет технологій та дизайну.
- [5] Притика, Я. М. (2023). *Переклад військової англійської лексики (на матеріалі новинних текстів про російсько-українську війну)* (Master's thesis, Сумський державний університет).
- [6] Abdurasulov, A. (2024, October 2). *Russians claim key city of Vuhledar in Ukraine's east*. <https://www.bbc.com/news/articles/cx2knzxn9x7o>
- [7] Abdurasulov, A. (2024, October 11). *Mystery of Russia's secret weapon downed in*

ABSCHNITT 21.

PHILOLOGIE UND JOURNALISMUS

Ukraine. <https://www.bbc.com/news/articles/c9qv3lnqy0vo>

[8] BBC News: <https://www.bbc.com/news>

[9] BBC News. (2024, September 6). *Ukraine weapons: What arms are the UK and other countries supplying?* <https://www.bbc.com/news/world-europe-62002218>

[10] Bbc. (2024, October 14). *Загадка секретної зброї Росії, збитої в Україні*. МедіаБрама. <https://news.mediabrama.com/zagadka-sekretnoyi-zbroyi-rosiyi-zbytoyi-v-ukrayini/>

[11] BBC News Україна. (2024, November 10). *Масова атака дронів на Московщину. Під Брянськом горить склад*. <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c207ej12yyzo>

[12] Boyd, A. (2024, November 11). *Moscow targeted as Ukraine and Russia trade huge drone attacks*. <https://www.bbc.com/news/articles/cx28jd0114ro>

[13] Partridge, R. G. a. C. (2024, November 22). *Russia's Oreshnik missile: What we know*. <https://www.bbc.com/news/articles/cvg07zw9vj1o>